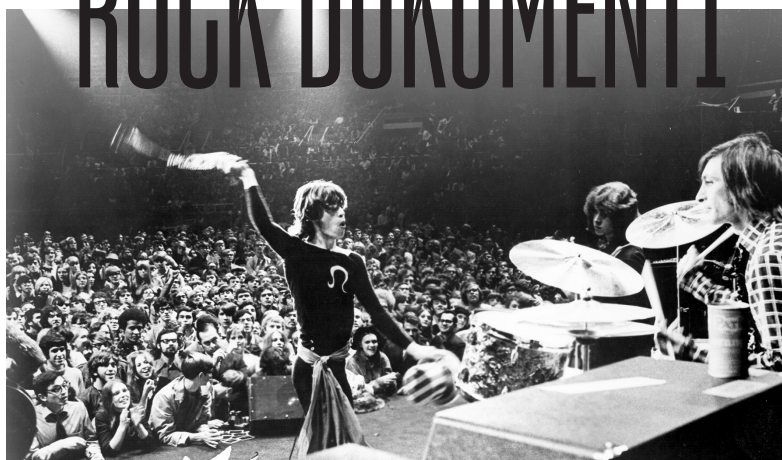


Igor Bašin

ROCK DOKUMENTI



GIMMIE SHELTER | 1970

Leto 1969 je bilo prelomno in burno v številnih pogledih. V Pragi se zažge Jan Palach v protest proti sovjetski zasedbi Češkoslovaške. V Vietnamu se nadaljuje vojna. Po nogometni tekmi med Hondurasom in Salvadorjem med državama izbruhne stourna vojna. Na meji med Sovjetsko zvezo in Kitajsko se vnamejo spopadi med armadama. Hladna vojna v šahu drži ves svet. V ZDA zapriseže Richard Nixon, Brežnjev pred Kreamljem preživi atentat. V Franciji odstopi Charles de Gaulle, na predsedniškem mestu ga nasledi Pompidou. Za vodjo Palestinske osvobodilne organizacije je izvoljen Jaser Arafat, po državnem udaru v Libiji pride na oblast Gadafi, Švedska dobi za premierja socialdemokrata Olofa Palmeja, Willy Brandt postane zahodnonemški kancler, Golda Meir pa prva premierka Izraela. Na Severnem Irskem se vnamejo spopadi med paravojaškimi skupinami, britanska vojska pride delat red. Vrstijo se teroristične akcije od Quebeca do Španije. Ob študentskem gibanju potekajo delavske stavke, demonstracije za človekove pravice, rasni nemiri, pohodi za mir. S stonewallskim uporom v New Yorku se sproži gibanje za pravice homoseksualcev v ZDA. Pri Santa Barbari v morje steče okoli sto tisoč sodčkov nafte. Peking dobi podzemno železnico. Aktivirana je predhodnica interneta Arpaneta. V nebo poletita letali jumbo jet in concorde. V Saint Louisu umre (kasneje potrjeni) prvi uradni bolnik aidsa v Severni Ameriki. »Verniki« Charlesa Mansona morijo na domu Romana Polanskega na Beverly Hillsu in med žrtvami je njegova žena, igralka Sharon Tate. Nobelovo nagrado za književnost dobi Samuel Beckett. Pelé doseže svoj tisoči gol. BBC istočasno kot ITV uvede stalni program v barvah in začne predvajati se-

rijo **Leteči cirkus Montyja Pythona** (Monty Python's Flying Circus, 1969–1974). Na Evroviziji slavijo kar štiri države: Španija, Velika Britanija, Nizozemska in Francija. Osvaja se veselje: Sovjeti izvedejo prvi prehod med plovili v vesolju in proti Veneri izstrelijo sondo, ki dobre štiri mesece kasneje pristane na njej; Američani odgovorijo s sondo proti Marsu ter prvi stopijo na Luno. »Ta majhni korak za človeka, a velik skok za človeštvo« si v neposrednem televizijskem prenosu ogleda pol milijarde ljudi po svetu; BBC ga pospremi s skladbo »Space Oddity« Davida Bowieja in mu tlakuje pot do večne slave.

Leto 1969 je obveljalo za pomemben mejnik tudi v zgodovini popularne glasbe. Zgodilo se je marsikaj, kar je do danes doseglo mitske razsežnosti in legende. Tistega leta so vrhove lestvic osvajale skladbe »Sugar Sugar« virtualne glasbene skupine The Archies, ki je izrinila The Rolling Stones s »Honky Tonk Women« s prvega mesta na britanski lestvici, »Son of a Preacher Man« Dusty Springfield, »Crimson and Clover« Tommyja Jamesa & The Shondells, »Everyday People« ter »Hot Fun in the Summertime« Slyja & The Family Stone, »Dizzy« Tommyja Roeja, »Proud Mary« Creedence Clearwater Revival, »Aquarius/Let the Sunshine In« The 5th Dimension, »In the Year 2525« Zagerja & Evansa, »Lay Lady Lay« Boba Dylana, »I Can't Get Next to You« Tempations, »I'll Never Fall in Love Again« Toma Jonesa. Na ameriške in britanske top liste so se prebijali tudi ne-angloameriški izvajalci, na primer nizozemski Shocking Blue, Jamajčan Desmond Dekker, egipčansko-francoski kantautor Georges Moustaki, avstrijski pevec Christian Anders ter

Jane Birkin & Serge Gainsbourg, ki sta moralneže šokirala z žgečkljivo »Je t'aime... moi non plus«. Gilberto Gil in Caetano Veloso sta se po zaporu (zaradi protivladnih dejavnosti doma) iz Brazilije preselila v London in okužila svet s tropicalijo. Na kinoplatna sta prišla filma **Polnočni kavboj** (Midnight Cowboy, 1969) Johna Schlesingerja in **Goli v sedlu** (Easy Rider, 1969) Dennisa Hopperja, ki po besedah Michela Chiona v knjigi **Glasba v filmu** nista uporabljala več »partiture, ki natančno sledi dramaturškemu loku dogajanja, temveč že obstoječe popevke, vključene v film brez sprememb, s svojim besedilom in ritmom«, ter tako utrdila nesmrtno vez med filmom in glasbo na *soundtrackih*. Z albumi so debitirali Led Zeppelin, Chicago, The Jackson 5, Crosby, Stills & Nash, The Allman Brothers, The Stooges in MC5. Janis Joplin je objavila prvi solo album. King Crimson so s ploščo *In the Court of the Crimson King* odprli vrata progresivnemu rocku. Na glasbeniško pot je stopil Brian Eno kot član Scratch Orchestra Corneliusa Cardewa. Deep Purple so združili moči z The Royal Philharmonic Orchestra in s *Concerto for Group and Orchestra* v Royal Albert Hall uprizorili prvo sodelovanje rock skupine in klasičnega orkestra. The Who so objavili rock opero *Tommy*. Z več kot pol milijona prodanih plošč *Switched-On Bach* in s pobranimi grammyji zanjo je Wendy Carlos rušila rekorde in klasična glasba je dobila nov, svež zamah v popularnosti. Miles Davis je objavil eno prvih plošč jazz-rock fuzije *In a Silent Way*, na kateri sta sodelovala tudi John McLaughlin in Chick Corea. Poleti 1969 se je s serijo koncertov v Las Vegasu po osmih letih odsotnosti vrnil na odre Elvis Presley, s »Suspicious Minds« pa tudi na vrhove lestvic. Na festivalu *Isle of Wight* je tri leta po prometni nesreči z motorjem spet javno nastopil Bob Dylan. Le slab mesec po tistem, ko so The Rolling Stones odpustili Briana Jonesa, so njegovo truplo našli v bazenu. Lennon, McCartney, Harrison in Starr so se povzpeli na streho založbe Apple in The Beatles so odigrali svoj zadnji nastop, ujet v filmu **Let It Be** (Michael Lindsay-Hogg, 1970), ter se nato zapletli v pravne spore, ki so v nadaljevanju pripeljali do razpada skupine. John Lennon je začel leta 1969 nastopati z Yoko Ono, s katero se je istega leta poročil in izvajal mirovniške proteste *Bed-In*. Med številnimi glasbenimi festivali sta največjo odmevnost in pozornost pritegnila *Woodstock Music & Art Fair* in *The Altamont Free Festival*. Če je *Woodstock* pomenil vrhunec *flower power* generacije, je umor osemnajstletnika na *Altamontu* v Kaliforniji, ki ga je zagrešil član Hell's Angels med nastopom The Rolling Stones, obveljal za simbolični konec hipi gibanja. Oba dogodka sta bila upodobljena in ovekovečena v dokumentarjih **Woodstock** (1970) v režiji Micheala Wadleigha in **Gimme Shelter** (1970) bratov Maysles ter Charlotte Zwerin.

Do danes je levji delež legendarnih dogodkov in izvajalcev ter osebnih in kolektivnih zgodb popularne glasbe in kulture tako rekoč konzerviran v številnih glasbenih dokumentarjih, celovečercih in serijah novejšega in starejšega datuma. Vendar zgodovina ni konzerva, ampak sod brez dna, ki nas rad preseneti in oplemeniti z novimi dejstvi, naključji in preobrati v razumevanju in osmišljanju (pol)preteklosti. Tako je glasbeni festival *Wattstax*, ki ga je avgusta 1972 priredila založba Stax v Los Angelesu v počastitev sedme obletnice nemirov v afroameriški skupnosti okraja Watts, dolgo veljal za »črni Woodstock«, predvsem po zaslugi koncertnega dokumentarca **Wattstax** (1973) v režiji Mela Stuarta. Laní na *Sundanceu* premierno predvajano **Poletje soula** (Summer of Soul [...Or, When the Revolution Could Not Be Televised], 2021, Questlove) je popravilo »krivice« in osvetlilo dolgo zamegljen in v pozabo odrinjen dogodek *Harlem Cultural Festival*, ki se je zgodil v istem času kot »beli« *Woodstock*. Od konca junija do konca avgusta 1969 je vsako nedeljo potekal festival afroameriške kulture v Harlemu v New Yorku, v Mount Morris Parku (danes park Marcusa Garveyja), kjer je njegov prireditelj in voditelj Tony Lawrence zvrstil plejado glasbenic in glasbenikov tistega časa. Nina Simone, B.B. King, Sly & The Family Stone, Stevie Wonder, Mahalia Jackson, Chuck Jackson, The 5th Dimension, Abbey Lincoln & Max Roach, The Staple Singers in mnogi drugi so v šestih nedeljah zapored zbrali okoli tristo tisoč ljudi. Če se je na *Woodstocku* enota klovnov Please Force na čelu z Wavyjem Gravyjem šla redarje, na *Altamontu* pa so za (ne)red skrbeli Hell's Angels, so v Harlemu zagotavljali varnost pripadniki Črnih panterjev (Black Panthers). Praznik afroameriške enotnosti, kulture in glasbe je na Lawrenceovo pobudo snemala ekipa s petimi prenosnimi videokamerami televizijskega producenta Hala Tulchina. Iz zbranih štiridesetih ur materiala sta nastali dve enourni televizijski oddaji, ki sta bili še isto poletje predvajani na CBS in ABC, nato pa so zaradi nezanimanja drugih televizijskih kanalov posnetki obležali v skladišču za naslednjega pol stoletja. Šele v biografskem dokumentarcu **Kaj se je zgodilo, gospa Simone?** (What Happened, Miss Simone?, 2015) v režiji Liz Garbus so bili prvič uporabljeni koncertni kadri Nine Simone s harlemskega festivala. Zasluge za ponovno odkritje teh zgodovinsko vrednih trakov gredo filmskemu arhivarju Joeju Lauru, ki jih je našel leta 2004. Šele deset let kasneje, leta 2016, je Laurovemu nekdanjemu sodelavcu in producentu Robertu Fyvolentu uspelo prepričati Hala Tulchina v prodajo televizijskih in filmskih pravic za te posnetke, ki so bili žlahtni povod za **Poletje soula**. Tako kot nam je Malik Bendjelloul pred desetimi leti s **Searching for Sugar Man** (2012) na novo odkril Rodrigueza, ki ga je iz pozabljene legende s preloma 60. v 70. leta preobrazil v živo legendo, nas filmski debi Ahmirja

NE GLEJ NAZAJ | 1967



KAJ SE JE ZGODILO, GOSPA SIMONE? | 2015





Thompsona – Questlova, bobnarja skupine The Roots, razsvetli z dogodkom, ki ga ni bilo mogoče predvajati po televiziji, kot piše v podnaslovu filma po parafrazi slogana in naslova skladbe Gila Scott-Herona »Revolution Will Not Be Televised« iz leta 1970. Bil je preveč nevaren, pravzaprav subverziven za tedanja ameriško družbo. Tleči rasni segregaciji se je zoperstavil z afroameriško kulturo in glasbo. Thompson v maniri aktualne rockumentaristike kombinira arhivske koncertne posnetke s pričevanji, spomini in komentarji, ki razgrnejo zgodovinski kontekst tega dogodka, s tem na pol koncertno-glasbenim filmom na pol zgodovinskim dokumentom pa apelira, da je boj za svobodo in človekove pravice neminljiv.

Po številnih nagradah za najboljši dokumentarni film je bilo **Poletje soula** letos ovenčano še z oskarjem za najboljši dokumentarec. Šlo je po stopinjah **Woodstocka**, ki je pobral oskarja leta 1971, da bi danes lahko zaključili, da sta volk sit in koza cela. Čeprav sta filma **Woodstock** in **Poletje ljubezni** ustvarjena v različnih obdobjih, ju veže isto prelomno leto 1969, po katerem so glasbeni in koncertni filmi dobili močan zamah. Niso le sledili brbotu in živzavu na polju popularne glasbe v prepletu z družbenim, socialnim in (sub)kulturnim dogajanjem, ampak pomembno sooblikovali njeno popularnost in razširjenost. Stranski, a nespregledljivo pomemben vpliv na to so imeli tehnični razvoj in inovacije snemalne tehnike od konca 50. let naprej, ki so prinesle lahke prenosne 16-mm kamere, prenosne magnetofone in mikrofone ter visoko občutljiv filmski trak, ki ni potreboval dodatne osvetlitve. Posledično so zmanjšali število ljudi v snemalnih ekipah, predvsem pa povečali njihovo agilnost, mobilnost in neopaznost na terenu. Revolucija snemalne tehnike je spodbudila nove pristope v filmski umetnosti, dokumentarnemu filmu pa omogočila neposrednost, direktnost, pristnost, prisotnost in ne nazadnje vpogled v realno življenje, kar so postali ključni postulati skozi 60. leta razvijajočega se direktnega filma.

Začetke direktnega filma najdemo v krogu filmarjev, zbranih konec 50. let okoli nekdanjega vojnega poročevalca Roberta Drewa in njegovega združenja *Drew Associates*, ki je stilistično zagovarjalo pristop »muhe na zidu«, torej biti prisoten, a neopazen na prizorišču dogajanja, v katerega se ne posega, ampak se ga samo beleži, po vsebinski plati pa se je raziskovalno posvečal razmerju med »običajnostjo« in »izjemnostjo« ter preučevanju družbenih slojev, državnih institucij in njihovega vpliva na družbo. Jedro *Drew Associates* so ob Robertu Drewu zastopali še Richard Leacock, D.A. Pennebaker in Albert Maysles, ki so se v nadaljnji filmski karieri zelo posvečali umetnosti, kulturi in glasbi. Albert Maysles je z bratom Davidom v filmu **Kaj se dogaja! The Beatles v ZDA** (What's Happening! The Beatles in

the USA, 1964) dokumentiral prvo ameriško turnejo The Beatles, leto kasneje pa projekt Yoko Ono *Cut Piece*, da o **Gimme Shelter** ne izgubljam besed. Richard Leacock je že pri dvajsetih letih sodeloval kot kameraman pri **Ko slišim zaigrati banjo** (To Hear Your Banjo Play, 1941) o folk glasbenem festivalu na jugu Virginije, za film **Jazz Dance** (1954) pa je na trak ujel sproščeno in spontano plesanje na dixieland. Ko je Robert Drew začel delati za televizijo ABC, sta Leacock in D.A. Pennebaker ustanovila filmsko podjetje, ki je med drugim produciralo **Portret Stravinskega** (A Stravinsky Portrait, 1965), **Ne glej nazaj** (Don't Look Back, 1967) in **Monterey Pop** (1968). Pod slednja dva se je kot režiser podpisal Pennebaker. V filmu **Ne glej nazaj** je ujet Bob Dylan na angleški solo turneji leta 1965 in je ob **Festivalu** (1967) Murrayja Lernerja, posnetem na *Newport Folk Festivalu* med letoma 1963 in 1965, dokumentiral Dylanov blasfemični preklop z akustike na elektriko, ki je daljnosežno spremenil tokove v folk in rock glasbi. V filmu **Monterey Pop** je ovekovečen eden najimpresivnejših trenutkov miroljubja, ljubezni, harmonije in sloge flower power generacije na *Monterey International Pop Festivalu*, ki je junija 1967 pred več kot trideset tisoč ljudmi na prostoru za samo deset tisoč oseb zbral glasbeno špico tistega trenutka: Big Brother and the Holding Company z Janis Joplin na mikrofону, Jefferson Airplane, Otis Redding, Ravi Shankar, The Mamas & The Papas, The Who, The Jimi Hendrix Experience, Canned Heat, The Grateful Dead idr. Od 70. let naprej se je Pennebaker posvečal predvsem koncertom in portretom izbranih imen, kot so **Little Richard: Keep on Rockin** (1973), **Alice Cooper** (1970), The Plastic Ono Bandu v **Sladki Toronto** (Sweet Toronto, 1971) ali zadnjemu koncertu Davida Bowieja leta 1973 v glam rock preobleki alterega Ziggyja Stardusta v **Ziggy Stardust and the Spiders from Mars** (1979). Ob novih produkcijah starih, zgodovinskih nastopov Jimija Hendrixa in Otisa Reddinga na *Montereyu*, Jerryja Leeja Lewisa, Chucka Berryja in festivala *Woodstock* v **Dnevniku iz Woodstocka** (Woodstock Diary, 1994) je med drugim režiral še **101** (1989) o Depeche Mode in portret Victorie Williams **Happy Come Home** (1997). S tem opusom iz druge polovice življenja je napovedal oziroma bil v koraku s premiki glasbenih filmov od direktnega filma k bolj retrospektivnim, zgodovinskim in biografskim konotacijam. Nedvomno pa je s svojimi kolegi ter razvitimi pristopi in samo dediščino navdihnil številne, tudi Questlova, ki je pri režiji **Poletja soula** uspel ohraniti žar, neposrednost in nepotvorjenost *Harlem Cultural Festivala*.

Direktni film je skozi 60. leta rasel skupaj z novim raziskovalnim novinarstvom in gonzo publicistiko, ki se je porajala v kontrakturi in underground tisku, iz katerega je izšla tudi revija *Rolling Stone*. Pisci so stvarnost spremljali, beležili, komentirali

in posredovali s poudarjeno osebno (odpadniško) noto ter z angažiranim in proaktivnim peresom, zavračali so objektivnost in politično korektnost tradicionalnega novinarstva ter zabrisali mejo med publicistiko in književnostjo. Srboritosti in neposrednosti žurnalizma so svoje dodali tudi glasbeni kritiki, novinarji in publicisti. Z lucidnimi analizami in drznimi podoživljanji so prodorno razlagali pojave na glasbeni in kulturni sceni. Nič manj aktiv(istič)ni niso bili filmarji, ki jih neukrotljivost glasbe in prodornost mladine nista pustila hladnih. Oboroženi s prenosnimi kamerami so držno in tudi naivno dokumentirali tekoče dogajanje ter spremembe v družbi, kulturi in glasbi. Prepuščali so se trenutku, lovili detajle in skušali ujeti človeško plat svojih osrednjih ali naključnih junakov. Sledili so jim za odrom, na odru in pod njim, na koncertih in turnejah, prepustili so se spontanosti življenja tukaj in zdaj ter tako ulovili prelomne trenutke popularne glasbe in zapustili zajeten zalogaj dokumentov.

Po mnenju Michela Chiona je bil komercialni uspeh filmov **Monterey Pop** in **Woodstock** začetek novega žanra reportažnega filma s festivalov pop glasbe, ki »je omogočil, da so po vsem svetu prikazovali filme o glasbenih žanrih, ki jih dotlej gledalci sveta skoraj niso poznali, saj sta jih radio in TV ignorirala – denimo reggae v filmu **S težkim korakom** (The Harder They Come, 1972) Perryja Henzella o Jimmyju Cliffu.« Na istem mestu v knjigi *Glasba v filmu* opozori na nenavadnost, »da se pop in film po liniji filmske fikcije nista srečno združila, da bi tako za daljše obdobje prenovila film. To se je nepričakovano zgodilo v zvrsti dokumentarnega filma, posnetega na festivalu ali turneji – pesmi, intervjuji z umetniki, producenti in poslušalci so se prepletali z vizualnimi zapisi iz ozadja kakega koncerta ali anekdotami. Ta tip filma, ki je imel širok razpon distribucije v kinodvoranah, se je kot žanr zelo osamosvojil in vplival celo na nastanek filma Roba Reinerja **To je Spinal Tap** (This is Spinal Tap, 1984), ki je nekakšen *pasticcio* o izmišljeni skupini in je s svojimi lažnimi »resničnimi dogodki« in vtisom spontanosti zanimiv le, če smo videli določeno število filmov, ki jih parodira.« Omenjeni neuspeh združitve popa in filma po liniji filmske fikcije se zanimivo kaže v večni dilemi: Rollingi ali Beatli? Nedvomno so The Beatles z angažiranjem Richarda Lesterja v filmih **A Hard Day's Night** (1964) ali **Help!** (1965), v katerih je bilo, po besedah Chiona, »nesmiselno dogajanje le iztočnica za popevke«, bistveno prispevali k beatlomaniji in popularnosti glasbenih filmov, a če te filmske projekte primerjamo z The Rolling Stones v filmih **The Rolling Stones Rock and Roll Circus** (1966, Michael Lindsay-Hogg), **Charlie Is My Darling** (1966, Peter Whitehead in Mike Gochanour), **Sympathy for the Devil** (1968, Jean-Luc Godard), **Stonesi v Hyde Parku** (The Stones in the Park, 1969, Leslie Woodhead

in Joe Durden-Smith), **Cocksucker Blues** (1972, Robert Frank in Danny Seymour) in ne nazadnje **Gimme Shelter**, je Chionov zaključek še kako jasen in otipljiv, da mu lahko samo prikimamo. Zaobjemajo slovito krilatico »sex, drugs and rock'n'roll« in nagovarjajo filmarje, naj se posvečajo dokumentiranju tekočega dogajanja.

Danes, ko smo s pomočjo moderne tehnologije viralno prisotni na licu mesta dogajanja in iz fotelja z vrčkom piva in kolicami sodelujemo v revoluciji, je mobilizacijska moč filmov za rock kulturo skoraj nepojmljiva. Do konca 80. in zgodnjih 90. let se je glasbena kultura vrtela predvsem okoli poslušanja, glasbene filme pa se je hodilo v kino ne le gledat, ampak predvsem poslušat. Znan je primer **Zadnjega valčka** (The Last Waltz, 1978) Martina Scorseseja, ki so ga ob predvajanih v naših kinih ljudje hodili gledat, pardon, poslušat po večkrat, tudi desetkrat. Omogočil je vstop na nedosegljiv koncert skupine The Band in biti ob boku gostom tega legendarnega koncerta: Bobu Dylanu, Vanu Morrisonu, Joni Mitchell, Neilu Youngu in Ericu Claptonu. Koncertni in glasbeni filmi so bili kot (novi) nosilec zvoka, kar se je materializiralo z VHS kaseto in kasneje z DVD.

Če sem začel z letom 1969, naj tudi končam z njim. V obravnavanem kontekstu sta se zgodila vsaj še dva zanimiva primera. Oktobra 1969 je Richard Nader organiziral prvi *Rock and Roll Revival* koncert, na odru katerega so nastopili Chuck Berry, The Platters, Bill Haley & The Comets, The Shirelles, The Coasters, Jimmy Clanton in Sha Na Na. S to obuditvijo polpretekle mladosti se je razgrnil tepih nostalgije in *revivalov*, ki se ciklično pojavljajo in odvijajo vse do danes. Med zgodnejše filme, ki so se na to posrečeno navezali, sodijo **Ameriški grafiti** (American Graffiti, 1972) Georgea Lucasa. Drugi primer je radijski dokumentarec *Zgodovina rokenrola* (The History of Rock'n'Roll), ki je bil v izvorni obliki predvajan v neprekinjenem trajanju 48 ur na zadnji februarjski vikend leta 1969 na postaji KHJ v Los Angelesu. V dokumentarcu so se lotili takrat še mlade zgodovine rokenrola in ob glasbi predvajali številne intervjuje, pričevanja in mnenja vseh vpletenih, od glasbenikov do ostalih, povezanih z rokenrol cirkusom. Formo te radijske oddaje sta njena producenta Bill Drake in Gene Chenault poimenovala s posrečenim križancem besed »rock« in »dokumentarec«, se pravi rockumentarec, ki ga je kot termin hitro posvojil filmski svet. Ne nazadnje je šlo oziroma gre za isto formo, ki je usodno konzervirala rockumentarce in tudi samo zgodovino popularne glasbe, kar se je konec 20. stoletja pokazalo v občutni prevladi retrospektivnih, zgodovinskih in biografskih d/rookumentarcev na rovaš filmov, ki sprotno, v realnem času pokrivajo, raziskujejo, beležijo in posredujejo stvarno glasbeno dogajanje tukaj in zdaj.



NEULTIMATIVNIH 10+ GLASBENIH FILMOV 20. STOLETJA

Jazz na poletni dan

(Jazz on a Summer's Day, 1959, Bert Stern)

Johnny Cash v zveznem zaporu San Quentin

(Johnny Cash in San Quentin, 1969, Michael Darlow)

Pink Floyd: v živo v Pompejih

(Pink Floyd: Live at Pompeii, 1972, Adrian Maben)

Rokerji

(Rockers, 1978, Theodoros Bafaloukos)

Punk Rock film

(Punk Rock Movie, 1978, Don Letts)

Rude Boy

(1980, Jack Hazan in David Mingay)

The Cramps: v živo s psihiatrične bolnišnice Napa State

(The Cramps: Live at Napa State Mental Hospital, 1981, Joe Rees)

Propad zahodne civilizacije

(The Decline of Western Civilization, 1981, Penelope Spheeris)

Uh! Glasbena vojna

(Urgh! A Music War, 1981, Derek Burbidge)

Wild Style

(1982, Charlie Ahearn)

Stop Making Sense

(1984, Jonathan Demme)